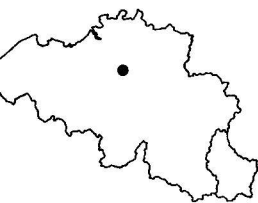

Brouwerij van Artois te Leuven

Invasie van dwergvleermuizen

Alex Lefevre & Johan Vandijck

Midden 1990 was er een invasie van tientallen dwergvleermuizen in de Brouwerij van Artois te Leuven. Nadat ze een reeds een keer waren weggevangen kwamen ze een tweede keer massaal terug. Voor veel dieren betekende het binnendringen van de brouwerij een gewisse dood. Invasies van dwergvleermuizen komen vaker voor, maar het is nog een vreemd, onbegrepen verschijnsel.

Sommige dwergvleermuizen zaten zo hoog tegen de gewelven, dat we er met een ladder niet bij konden om ze te redden. Foto Alex Lefevre.

Op 17 augustus 1990 ontving één van ons een oproep van de Brouwerij Artois (Interbrew) met de melding dat er enkele tientallen gewone dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus pipistrellus* in de kelders van de mouterij waren binnengedrongen.

Eén der werklieden had er 's nachts zo'n 35 exemplaren gevangen en losgelaten in de buurt van de ijskelder in het Heuvelhofpark te Kessel-Lo (Leuven), die door de groendienst van de Stad Leuven is ingericht als vleermuizen-reservaat.

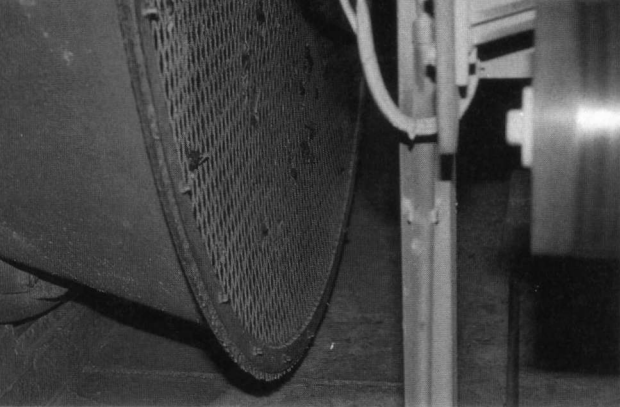
Nog massaler

De 27e augustus werd er opnieuw contact met ons opgenomen, vermits er terug vleermuizen op dezelfde plaats aanwezig waren, met de melding dat ze dringend weg moesten. Twee dagen later bleek het aantal vleermuizen nog te zijn toegenomen. De volgende dag werd op aandringen van de brouwerij besloten ze weg te vangen. Dit gebeurde door J. Vandijck, P. Donné & A. Lefevre.

In totaal konden we nog 88 levende dieren wegvangen en verzamelden we 255 dode vleermuizen. Het bleek hier steeds te gaan om exemplaren van de gewone dwergvleermuis. Langs één der zijanten van de mouterij hingen nog een 80-tal dieren in de nok. Wegens de hoogte en de onmogelijkheid om er een stevige, lange ladder te plaatsen, konden we ze niet wegvangen.

Dodelijke ventilatoren

Eveneens bevonden er zich tegen de roosters van de propellers naar schatting nog zo'n 70 à 80-tal dode vleermuizen. Drie zeer krachtige ventilatoren zuigen lucht aan en blazen die door naar de

Zo'n 80 dwergvleermuizen werden door krachtige ventilatoren tegen manskrote roosters aangezogen, waar ze de hongerdood stierven. Foto Alex Lefevre.

mouterij voor het drogingsproces van de mout. Hierdoor zijn heel wat dieren aangezogen tegen de roosters en stierven een hongerdood.

De vleermuizen drongen uiteindelijk de mouterij binnen tijdens een periode met middagtemperaturen van 32 °C juist toen de ventilatoren stuk waren. Door de hoge temperatuur werd een wand met schuifdeuren opengezet, die normaal altijd gesloten is, om extra lucht binnen te laten komen. Aldus konden de dieren ongestoord en zonder veel problemen in de kelders geraken, waar een temperatuur heerste van ongeveer 28 °C. Tijdens het wegvangen werd met een decibelmeter een geluidsterkte genoteerd van zomaar eventjes 103.5 dB (met een geijkte decibelmeter van de stedelijke milieudienst Leuven).

Een deel van de weggevangen dwergvleermuizen werd door J. Fairon losgelaten te Rixensart en de dode dieren gingen naar het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Enkele dieren werden naar de Vrije Universiteit Brussel (Dienst Ecotoxicologie, Prof. Joiris) gestuurd voor ecotoxicologisch onderzoek.

Ultrasonische storing?

Dat het hier gaat om een dwergvleermuizeninvasie, zoals deze zich reeds meerdere malen in andere landen heeft voorgedaan, valt niet te ontkennen, vermits er in het totaal zo'n 550 à 600 dieren dood of levend werden waargenomen. Deze invasies gebeuren altijd in de periode half augustus tot half september (mond. med. A.Voûte). Daarbij komen vaak grote aantallen dieren een ruimte binnen. Ze kunnen vervolgens de uit-

gang niet meer terugvinden, waarna de dieren door uitputting sterven.

De achtergrond van dergelijke invasies is nog steeds niet opgehelderd, doch zou misschien te maken hebben met de voortplantingstijd of met het opzoeken van tussenverblijven tussen zomerbiotoop en winterslaapplaats of juist met het inspecteren van mogelijke winterkwartieren (mond. med. A.Voûte). Het feit dat de dieren bij dergelijke invasies hun uitgang niet meer terugvinden kan wijzen op een stoornis in hun ultrasoonstelsel, misschien vergelijkbaar met de stranding van walvissen en dolfijnen.

Dodelijke val

Tenslotte is er nog een korte historische aanvulling. Juist achter de wand met de schuifdeuren die men had opengezet, loopt de Glasblazerijstraat. Een normale straat als elke andere met het enige verschil, dat ze uitloopt op de rivier de Dijle. Nu is het zo dat enige jaren geleden De Heer J. Fairon door de Stad Leuven werd benaderd in verband met massa's dode vleermuizen in deze straat. Onder het voetpad van die straat liep een buis met ongeveer om de vijftig meter een watercollector van 1 bij 1 meter breed en 2 meter hoog, die uitmondde in de Dijle. Tijdens controles van deze watercollectoren door de Dienst Waterwerken werden tientallen dode dwergvleermuizen aangetroffen. Na onderzoek bleek dat deze collectoren uitermate geschikt waren als kraamplaats. De dwergvleermuizen zwermde voor de buis boven de Dijle en 'kropen' dan enige tientallen meters tot in een van de watercollectoren. Tengevolge van hevige regenval was de Dijle gaan stijgen, met als resultaat dat de ganse kolonie(s) verdronk of stierf van de honger doordat de uitgang was afgesloten. Nu enige jaren later bleek dezelfde buurt weer een dodelijke val te zijn voor de Leuvense dwergvleermuizen.

Literatuur

Grummt, W., Haensel, J., 1966. Zum Problem der 'Invasionen' von Zwergfledermäusen, *Pipistrellus p. pipistrellus* (Schreiber, 1774).

A. Lefevre & J. Vandijck, Van Peltstraat 11, 2018 Antwerpen.